

JUTRANJE NOVOSTI

Izhaja vsak dan zjutraj, izvemši pondeljke.
Mesečna naročnina:
v Ljubljani Din 10.—, po pošti Din 12.—, inozemstvo Din 22.—

Uredništvo: Wolfova ulica št. 1/I. — Telefon št. 213
Brzjavni naslov: „Novosti-Ljubljana“.
Upravništvo: Marjini trg št. 8. — Telefon št. 44.

Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po tarifu.
Pisemnim vprašanjem naj se priloži znamka za odgovor.
Račun pri poštnem čeku uradu št. 13.238.

Razpad demokratske stranke.

Neovrgljivo je dejstvo, da takozvana demokratska stranka čedalje bolj razpada v svoje prvotne elemente. Zgodovina te stranke je zanimiva: nastala je šele po osvobođenju, v njenih vrstah pa so se zbrali ljudje, ki so gledali na velika vprašanja sedanosti vsak s svojega vidika. Srbski samostanci po svoje, pripadniki bivše srbsko-hrvatske koalicije po svoje, slovenski mladini pa itak nikoli niso imeli svojega mnenja, ker jim je vedno in vsekdar bila merodajna beseda g. Svetozara Pribičevića.

Spočetka se je vrgla ta heterogena stranka na rešitev državnih in narodnih problemov s toliko vehemenco, da se je državljanu povprečne politične izobrazbe kar temnilo pred očmi: To bo uspehov, si je mislil in res, »uspehi« niso izostali. Izvoznikarstvo je vzcvetelo zelo bujno, s tem pa je bil položen temelj one »korupcije«, proti kateri se danes donkihotsko borijo vsi demokratski žurnali od lažnjivega »Jutra« do zadnjega zakonitega lističa. Nikdar ni protekcionizem poganjel tako bajnega klasja, kakor pod demokratsko egido. Seveda so se tudi med seboj zelo radi spili. Tako n. pr. radi ministrskih portfeljev. To je treba omeniti, ker so si demokratski naročniki ta očitke kot stalni rekvizit za svoje kampanje proti NRS. Kdo se ne spomni, kako je Pribičević na tistem rotnel, ko mu je Kosta Timotijević na pritiski Davidovičeve struje pred nosom odnesel listino za notranje zadeve? Pa tudi Davidovič kot osebni pošteni in imel poguma, stopiti po zagrebškem kongresu na realno pot, manjkalo mu je poguma, preiti od besede k zamišljenemu delu. Tako je nastal idejni konflikt med obema voditeljema demokratske stranke.

Ali ta konflikt ni bil osamljen, čeprav je dovedel do izstopa nekaterih odličnejših somišljenikov, kakor bivšega bana Tomljenovića itd. Na vrsto je prišel tudi dr. Ribar, bivši predsednik Narodne skupščine, ki se je tako naveličal idejnih nesoglasij s Pribičevićem, da je nenadno krenil v »srednjo linijo«, t. j. v vice vseh obžalujočih korifej bankrotnega demokratskega. Sledil je Tomljenoviću, demokratski listi pa, ki se tako zelo bahajo s svojo informiranostjo, niso imeli niti vrstice na razpolago za to porazno dejstvo. Dr. Ribarja so cenili in povzdigovali v deveta nebesa svojih »granitno-kristalnih« značajev. Radovedni smo, kako bi sodili o njem sedaj, ko jim je iz gole prevdarnosti pokazal hrbet...

Demokratsko stranko je vzdrževala le ena skupna lastnost njenih prominentnejših voditeljev: priti za vsako ceno na oblast. Ko je ta možnost s padcem pokojne koalicije izmaknila, je minila tudi kohezija stranke. Najprej so se izsušili fond za časopise. Pozabiti ne smemo, da imajo ravno separatisti največje obračune z »demokracijo«, s čimer je vladni odnos vladni stranki delo zelo olajšano. Nikdar se ni princip delitve dela tako obnesel, kakor v pobližnji demokratske politike. Politični »taylorizem« v pravem smislu besede...

Največji krah demokratske politike po padcu koalicije pa je pripravil svoji stranki njen voditelj Ljuba Davidović. Sestava opozicijskega bloka je bila odvisna predvsem od jasnega vprašanja: za ali proti Vidovdanskim ustavi? Demokratska stranka si je po svojem miljenicu Pribičeviću najprej porušila vse mostove, ki so jo utegnili še zvezati z Radićem, Korošcem in Spahom. Sedaj pa, ko je v stiski in zagati, ni vedela, kako naj popravi svoje pogrške. Zato se je pričelo mrmrati v demokratskih vrstah nekaj o dekoncentraciji tretje upravne instance, o neke vrste kompromisu v smislu regionalističnih zahtev, skratka: demokratski so bili skoro pripravljeni, pristati separatistom na ljubo na revizijo ustave, samo beseda federalizem in avtonomija naj bi se maskirala tako, da ne bi volilci opazili silnega in tragičnega umika... Tako je izgubila demokratska stranka kot razpadajoči čimtelj v našem javnem življenju ves svoj raison d'être. Da bo muno razpadlo, o tem ni dvoma, na noge pa ji ne bodo pomagali niti politični kurzi, niti druge injekcije. Jitka tiči JDS že v koteh, zato je nesmiselno, razpravljati o kakik regeneraciji. In prav je tako.

Naši parlamentarci v Varšavi.

Varšava, 13. nov. (B) Člani narodne skupščine kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev so dospeli v Varšavo v pondeljek in je bil njim v čast prirejen obed v palači narodne skupščine. Predsednik sejma je imel pozdravni govor, v katerem je naglašal bratstvo preteklost Srbov, Hrvatov in Slovencev in Poljske. Nato je povdarjal skupnost gospodarskih interesov, iz katere je nastala trgovinska pogodba, ki bo jutri ratifikovana. Nadalje je izrazil g. predsednik zadovoljstvo, da študirajo na poljskih univerzah dijaki kraljevine SHS, ter končal svoj govor s pozdravom na kralja Aleksandra, narod Srbov, Hrvatov in Slovencev, narodno skupščino in njenih predstavnikov.

Razdelitev Slovenije in Hrvatske na oblasti.

Beograd, 13. nov. (B) V ministrstvu notranjih del dela konferenca na definitivnem načrtu o razdelitvi Slovenije in Hrvatske na oblasti. V tem načrtu je določen način, kako se dosedanj pokrajinski upravi likvidirata in prenesejo njuni posli na centralno upravo, ozir. kako se dele na velike župane, katerih kompetenca je že določena z zakonom. Ta načrt je skupen za Slovenijo in Hrvatsko, toda razdelitev na oblasti v teh dveh pokrajinah se ne bo izvršila paralelno, temveč najprej v Sloveniji in šele potem v Hrvatski. Kar se tiče definitivne razdelitve na oblasti, se bo ta izvršila interno in stopnoma po potrebi in izkustvu. Hrvatska se bo razdelila na 4 županije, Slovenija pa na ljubljansko in mariborsko oblast. Ta projekt bi bila morala vlada sinoči pretresati, a zaradi bolezni g. Pašića je bilo to odloženo.

Klerikalna poslanca gg. dr. Hohniec in dr. Kulovec sta radi tega vprašanja poselila ministra notranjih del g. Vujičića in vložila protest v imenu svoje stranke. Minister g. Vujičić je pojasnjeval korak vlade s tem, da smatra razdelitev na oblasti za neodložljivo potrebno ustave in zakona. — Vlada se je odločila, da izvrši razdelitev Slovenije in Hrvatske na oblasti iz razloga, ker namerava meseca februarja 1924 izvesti volitve v oblastne skupščine. Ako

vlada ne izvrši razdelitve na oblasti v teh pokrajinah, bi prišla v protislovje z zakonom, ker bi v enem delu izvedla volitve v oblastne skupščine, v drugem delu pa ne. Hrvatski namestnik g. dr. Cimić se je seznanil s sklepom vlade in ima nalog, da poroča o ustu tega vladnega koraka v Hrvatski. — Dr. Cimić je predložil vladi poročilo o Radićevem delu v inozemstvu in o stanju njegove stranke v Hrvatski. To poročilo je dr. Cimić izdelal na temelju podatkov, ki jih je dobil od nekkih prijateljev Radićevih kurirjev, kakor tudi od strani nekaterih Hrvatov, Radićevih prijateljev, od katerih se mu je posrečilo dobiti razne podatke.

Beograd, 13. nov. (B) V Beograd sta dospela danes bivši pokrajinski namestnik za Slovenijo g. Ivan Hribar in šef železniške direkcije g. Babović. G. Hribar je tekom današnjega dopoldne posetil ministra notranjih del g. Vujičića in z njim dalje časa konferiral o prilikah v Sloveniji, posebno o stališču naroda napram razdelitvi države na oblasti. Nato je g. Hribar poselil šefa generalne železniške direkcije g. Illica, pri katerem je našel tudi šefa zagrebške direkcije g. Babovića. Z njim je dalje časa konferiral o prilikah na progah bivše južne železnice in o njenih odnošajih napram državnim železnicam.

Bolezen g. Pašića.

Beograd, 13. novembra. (B) Predsednik vlade g. Pašić, ki je poslednje dni redno prihajal v svoj kabinet in opravljal posle, tega ni mogel storiti danes, kakor tudi včeraj ne, ker je lahko obolel. Gospod Pašić se je prehladil in leži v postelji. Kot posledica prehlajenja se je pojavila hripavost in slabost. Več ministrov ga je posetilo v njegovem stanovanju, s katerimi se je razgovarjal, dasi ravno se je pri govoru moral truditi. Po mišljenju zdravnikov je bolezen lahke narave in bo v kratkem ponehala, toda g. Pašić mora ostati gotovo še nekaj dni v postelji. Zaradi Pašićeve bolezni se omejuje delo vlade na redno opravljanje poslov v ministrstvih.

Finančni odbor.

Beograd, 13. nov. (B) »Samouprava« poroča: Delo sekcij finančnega odbora na pretresu zakonskih načrtov o proračunu za l. 1923/24 se bo končalo tekom teh dni. V predsedništvu finančnega odbora se veruje, da bo sekcija popolnoma gotova s svojim delom do četrtka in da bi se v tem slučaju takoj v petek začela načelna diskusija o proračunu v plenumu finančnega odbora. Debatu bi se začela brez tiskanih poročil sekcije, samo da se pospeši delo. Kadar bi se začela podrobna debata, bi se ta poročila razdelila. Plenum finančnega odbora bi moral sprejeti proračun od 16. do 25. t. m., a nato bi morala narodna skupščina v mesecu decembru končati proračun.

Spor v demokratskem klubu.

Beograd, 13. nov. (B) »Tribuna« piše: Povodom izvolitve g. Miljutina Čekića za glavnega urednika znova izhajajoče »Demokracije« je nastal spor v demokratskem klubu med gg. Davidovićem in Vojom Marinkovićem. Da ne bi ta spor izval še večjega razkola v demokratskem klubu, se je g. Čekić umaknil iz glavnega uredništva. Toda to ni izgladilo trenja med prvokoma demokratske stranke. Na eni strani g. Davidovića se nahaja skupina g. Vojve Veljkovića, na strani g. Marinkovića pa gg. Timotijević in Pribičević s svojima skupinama. Ta stvar se bo predložila strankinemu kongresu.

Eksplzija.

Bukarešta, 13. novembra. (Z) Veliko skladišče municije v Domnestu je eksplodiralo. Ob življenje je prišlo okoli 40 oseb.

Izgon Jugoslovenov z Reke.

Sušak, 13. novembra. (B) Z Reke še nadalje gonijo naše ljudi. V nalogu, ki se preganjanjem dostavlja, je rečeno, da imajo v teku 24 ur zapustiti mesto radi vršenja jugoslovenske propagande. Nalog je podpisal vojaški guverner Giardino.

MANIFESTACIJA V ZAGREBU ZA NAŠE PRIMORJE.

Zagreb, 13. novembra. (B) Sinoči ob pol 11. uri je povodom predstave »Mrtve straže«, ki se je dala v gledališču povodom tretje obletnice rapalske pogodbe, omladina dala najprej v gledališču, pozneje pa na ulici duška svojemu ogorčenju proti rapalski pogodbi. Večja skupina omladine je demonstrirala pred italijanskim konzulatom. Bilo je mnogo vzklikov proti Italiji in za našo Istro, Gorico, Črez, Lošin, Zader in Reko. Na več krajih se je pojavila policija, ki je manifestante obkolila in čuvala poslopje italijanske konzulata na Preradovićevem trgu. Do spopada s policijo ni prišlo.

ZAKON O SODNIKIH.

Beograd, 13. novembra. (B) Sekcija za proučavanje zakona o sodnikih dela zelo hitro na tem zakonu in je že sprejela 69 členov tega zakona. Pretres tega zakonskega načrta bo sekcija zaključila v treh dneh, nato bo pripravila poročilo in ga predložila predsedstvu parlamenta za plenarno sejo.

RADIĆEVO PISMO.

London, 13. nov. »Observer« objavlja pismo Radićevu, poslano uredniku lista, povodom člankov generala Thomsona. Radić pravi, da so članki g. Thomsona inspirirani od resnice in pravice, toda prvi članek o kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev vsebuje gotove pomotne trditve, ki izvirajo iz slabih informacij. Radić v devetih točkah popravljaja nekatere teh trditve, posebno pa one, ki se nanašajo na Hrvate, Radića in njegovo stranko. Radić pravi, da je pogrško gibanje absolutistično, ker stoji za njim vsa inteligenca in meščanski sloji in vsi delavski razredi. Radić dalje pravi, da HRSS ni v razpadu vsled njegove odsotnosti, temveč se dalje širi po Bosni in Dalmaciji.

DUNAJSKI ŽUPAN.

Dunaj, 13. nov. (K) Novoizvoljeni občinski svet se je danes zbral k ustanovni seji. Občinski svetnik Seitz je bil z 79 glasovi social-demokratov izvoljen za župana.

Zmede v Nemčiji.

Berlin, 13. nov. (K) Po poročilih časopisja iz Monakova, poroča »Augsburger Abendzeitung« iz Berlina: Četudi je bavarska vlada napeljala obsodbo monakovskih pučistov z dne 8. t. m. pred izjemnim sodiščem v Monakovem, je bila danes od državnega kabineta odposlana zahteva na višjega državnega pravdnika, da se otvori veleizdajniški proces pred državnim sodiščem v Lipskem. Ta zahteva temelji na izjavi Hitlerjevih pristašev glede odstranitve državne vlade in državnega predsednika.

Monakovo, 13. novembra. (K) V nasprotju z drugačnimi vestmi se ugotavlja, da se nahaja Ludendorff slej ko prej še vedno v zaporu.

Pogreb žrtve.

Monakovo, 13. nov. (K) Žrtve spopada med Hitlerjevimi gardisti in državno brambo pred rezidenco so bile danes pokopane na različnih pokopališčih. Skupen pogreb ni bil dovoljen.

Prestolonaslednikov povratek.

London, 13. nov. Reuterjev urad ugotavlja glede povratka bivšega prestolonaslednika v Nemčijo sledeče: V versailški mirovni pogodbi se prestolonaslednik nikjer ne omenja. Celu v slučaju, ako bi šlo za bivšega cesarja, se protest ne bi mogel nasloviti na Holandijo, temveč le na Nemčijo.

Separatistična akcija.

Berlin, 13. nov. (W) Vest inozemskih listov, da je bil izdan prejšnje-

mu cesarju potni list za povratek v Nemčijo, je neresnična.

Frankfurt am Main, 13. nov. (W) Kakor poroča »Frankfurter Ztg.«, se je začel danes predpoldne pričakovani napad separatistov na Limburg. Borba se vrši sedaj za mestno hišo.

Limburg, 13. nov. (K) Separatisti, ki so vdrli ponoči v mesto, so dopoldne zavzeli rotovž, ki je bil zaseden od slabih sil policije. Sedaj je poslopje od separatistov zasedeno.

Berlin, 13. nov. (W) V državnih tiskarni je bilo nameščenih že nekoliko 100 mož tehnične zasilne pomoči, da se zavaruje nadalnje tiskanje rentnih mark.

Nove zasedbe?

Pariz, 13. novembra. »Agence Havas« javlja: »Chicago Tribune« hoče vedeti, da se je francoski ministrski predsednik odločil za to, da se zaplenijo hamburške in bremenske carine v korist zaveznikov s podporo angleške mornarice in da se zasede Frankfurt am Main, Elberfeld in Bremen.

Italijani o dogodkih v Nemčiji.

Pariz, 13. novembra. (Z) »Petit Parisien« doznava iz Rima, da smatrajo tamošnji politični krogi, da morajo vsled sedanjih dogodkov v Nemčiji zavzeti zavezniki skupno stališče. Tegaj mnenja je tudi Mussolini.

Republikanski pokret na Grškem.

Atene, 13. nov. Situacija je neizpremenjena. Pričakujejo se rezultati posvetovanja v Parizu med Venlezonom in generalom Otonajosom. Demantirajo se vesti o državnem udaru s strani republikanskih voditeljev, ki izjavljajo, da se bodo posluževali samo zakonitih sredstev. Demantira se vest »Junajted Presse«, da je kralj potrdil sklep republikanske stranke in da je sklenil se odstraniti. Kakor javljajo časopisi, je kralj izjavil, da se bo ravnal po sklepu vlade.

Atene, 13. nov. (B) Borba republikancev proti dinastiji zavzema zelo oster značaj. Vodje republikanskega pokreta so pripravljali, da izvrše državni prevrat proti revoluciji, ako vlada ne pristane na plebiscit. Pangalos in Kondilisa razpolagata v Atenah z nekoliko tisoči Krečanov, a Hadžikiriakos je koncentriral največji del grške mornarice okoli Pireja in Falera. Vojne sile, s ka-

terimi razpolagajo, zaščotajo za nov državni prevrat. Plastiras, ki je sicer priljubljen pri vojaštvu, poskuša odvrti Kondilisa od te fatalne avanture in mogoče se mu posreči, da odvrne od tega Pangalosa, ki stoji odločno na stališču, da je treba republiko proglašiti pred volitvami. Ako se Plastiras ne posreči, da pripravi Kondilisa do popušcanja, se misli, da bo primoran aretirati njega, Pangalosa in Hadžikiriakosa.

London, 13. novembra. (Havas) Kakor poročajo listi iz Aten, se je kralj izjavil pripravljenega, da zapusti za kratek čas Grško, dokler se položaj ne razčisti. Kralj bo baje imenoval regenta ali pa bo naprosil vlado, da sestavi regentstvo.

Atene, 13. nov. (B) Vlada je prepovedala v Atenah 10, v pokrajinah pa 25 listov.

Razpust angleškega parlamenta.

London, 13. novembra. (W) Listi poročajo soglasno, da bo parlament še v tem tednu razpuščen in da se bodo vršile nove volitve v prvem tednu meseca decembra.

London, 13. novembra. (Havas) Kakor se doznava, je ministrski predsednik Baldwin danes zjutraj obvestil Ramsey Magdonalda in Hendersona, da bo predlagal kralju razpust parlamenta.

London, 13. novembra. (Z) Listi predvidevajo, da bo parlament razpuščen 15. t. m. in da se vršijo nove volitve 5. ali 6. decembra. Kralj je sprejel ministrskega predsednika Baldwin, s katerim je razpravljal o novih volitvah.

RUSKA MOBILIZIRA PROTI POLJSKI?

Bukarešta, 13. nov. (B) Glasom vesti iz Varšave je sovjetska Rusija mobilizirala proti Poljski. Pod orožje so pozvani letniki od 1898 do 1901. V romunskih službenih krogih ta vest še ni potrjena. (Pripominjamo, da so te vesti v nasprotju z izjavami Trockega. Uredn.)

KONEC ŽELEZNIČARSKÉ STAVKE NA POLJSKEM.

Varšava, 13. nov. (B) Železničarska stavka je v celi Poljski popolnoma končana. Neresnične so vse vesti, kakor da bi bili nemiri, kakršni so bili v Krakovu, nastali tudi v drugih poljskih mestih.

BOLEZEN KEMAL PAŠE.

Rim, 13. novembra. (Z) Listi doznajajo iz Carigrada, da je Mustafa Kemal paša obolel na srčni bolezni, ki je akutnega značaja in da vsled tega leži.

K umoru Duparinova.

Beograd, 13. nov. (B) Iz Sofije javljajo, da je bivši minister kabineta pokojnega Stambolijskega, g. Duparinov ubit. V pretekli noči je bil Duparinov obsojen na 3 leta ječe in ko je potoval z vlakom radi nastopa kazni, je baje pri mestu Vakarev poskušal pobegniti. Straža ga je dohitela in ubila na mestu. Sofijsko časopisje in tudi službeni krogi predstavljajo ta uboj na sličen način, toda ta službena vest ima malo verjetnosti, ker se z druge strani vzdržuje vest, da je častnik, ki je vodil transport, umoril Duparinova po želji makedonstvujuščih. Dokaz, da je Duparinov bil zvezan in da so ga prepeljali v živinskem vagonu pod močno stražo, tako da je bil vsak poskus bega nemogoč.

ZBOROVANJE INVALIDOV.

Beograd, 13. nov. (B) V Zagrebu se vrši 18. t. m. zborovanje invalidov, katerega se udeležil delegat osrednjega odbora iz Beograda.

VREMENSKO POROČILO.

Dunaj, 13. nov. Začasna zjasnitev, dviganje temperature, južozapadni vetrovi, pozneje slabo vreme in padanje temperature.

Današnje prireditve.

V Ljubljani:

Kino Matica: »Ne želi svojega bližnjega žene«. II. del.
Kino Tivoli: »Pustolovka iz Monte Carla«. — II. del.
Kino Ideal: »Skrivnost cirkusa Eddie Polca«. — IV. del.
Kino Ljublj. dvor: »Otroci revolucije«.

V Celju:

Mestno gledališče: »Tate. Red A.
Nočna lekarniška služba v Ljubljani:
Tekoči teden: lekarna Trnkoczy na Mestnem trgu in Ramor pri glavnem kolodvoru.

Dnevne novosti.

Poglavje o sramoti.

Dvoboj med »Slovenec« in ostalimi ljubljanskimi dnevniki radi skupne novinarske akcije o priliki rapalske obletnice je dovel do tega, da se je narezalo poglavje o sramoti... Žal nam je, da moramo kot neposredno desinteresirani tudi spregovoriti besedo o tem žalostnem poglavju.

Nerodnost, ki jo je zagrešil imenovan dnevniki s tem, da je svojo rapalsko notico prikrojil tako nekako »Wir wurden um Aufnahme folgender Zeilen ersucht«, — to nerodnost še razumemo, saj je tudi iz nje dihala dobra volja. Nikakor pa ne moremo razumeti trme »Slovenca«, ki se je postavil na stališče, da bo delal obrambno kampanjo le tedaj, kadar se mu bo to ljubilo. To stališče diši močno po strankarstvu, nič skupnega pa nima z nalogami žurnalizma. Je že tako, da se mora žurnalistični nujnosti pogosto ukloniti stranka, pri »Slovencu« pa vidimo — tega gospodje niti ne tače — da je strankarski moment več kot skupni interes naroda.

Razprava o zaslugah na narodno-prosvetnem polju, o klerikalizmu in liberalizmu, je precej depaširana in ne spada v okvir vprašanja: Iz kakšnega razloga se »Slovenec« ni mogel ali hotel postaviti na izključno bazo novinarske kurtiozije, ki nam je bolj potrebna kot vsakdanji kruh? Glonarjev članek bi bil lahko počakal drugega dne, rapalska obletnica pa je bila dne 12. t. m., torej na dan, ko »Slovenec« ni več mogel, tudi če bi se izgovarjal na tehnične nepravilnosti, popraviti svoje pogrške. »Slovenec« naj si zapomni, da si je izpostavil s svojim postopanjem v rapalski zadevi zelo slabo izpričevalo svoje novinarske zavesti. Samo to smo hoteli približiti, nič več in nič manj.

Spectator.

— **Predsednik narodne skupščine** Ljuba Jovanovič je lahko obel in ni večar prišel v skupščino.

— **Odlikovanje.** Predsednik zagrebške industrijske zbornice g. Arko, industrijski inženir, je bil odlikovan z redom Sv. Save III. stopnje.

— **Dobrovoljsko vprašanje.** Včeraj je prispela v Beograd deputacija dobrovoljcev iz Bosne, broječa 15 članov in poselita ministrstva agrarne reforme, šum in rud. poljeprivrede in voda, proseč, da se roši njihovo vprašanje. Deputacija je bila povsod lepo sprejeta ter se ji je obetalo, da bo dobrovoljsko vprašanje čimprej rešeno.

— **Avtonomija mestnih občin.** Zagrebška mestna občina je poslala vsem magistratom večjih mest v kraljevini predlog, da se skliče v Zagreb kongres, katerega bi se udeležili predstavniki teh občin radi protresa resolucije, ki je bila sprejeta 24. oktobra t. l. v Mariboru glede novega načrta zakona o občinah.

— **Iz zdravniške službe.** Ukrajni zdravnik v Novem mestu g. dr. Viktor Gregorič je imenovan kot substitut okrajnega uradnega zdravnika pri glavarstvu v Novem mestu. Prevzel je tudi substitucijo železniškega zdravnika mesto obolenega dr. Vavpotca.

— **Včeraj je odpotoval iz Ljubljane g. major Milivojevič,** ki je premeščen od ljubljanskega »Triglavskega« polka k 26. pehotnemu polku v Prištino. Major Milivojevič je do osvoboditve dalje časa služil v Ljubljani in kazal za naše razmere vedno živo zanimanje. Bil je navdušen sokol in je ob vsesokolskem zletu vodil nastop voljakov, katere je vedno navduševal za sokolsko idejo. Leta 1919 je bil na Koroskem in je tam organiziral obrambo Področnice in tunela.

— **Napredovanje Beograda.** Kakor poročajo iz Beograda, je bilo tekom petih let, kar je minula vojna, v Beogradu na novo pozidanih 800 hiš.

— **Kongres jugoslovenskega in češkoslovskega učitelstva.** Predstavniki jugoslovenskega učiteljskega združenja so včeraj dopoldne posetili ministra prosvete in mu razložili svoje stališče o razvstitvi uradnikov, kakor tudi o ustvaritvi možnosti, da se v najkrajšem času vrši velik kongres jugoslovenskega in češkoslovskega učitelstva.

— **Rapalska obletnica v Mariboru.** V nabito polnem gledališču je v ponedeljek zvečer proslavil Maribor žalostno obletnico rapalske pogodbe, ki nam je ugrabila čez pol milijona naših najboljših rojakov. Vsem točkam obširnega sporeda je sledilo občinstvo z živim zanimanjem. Po epikalni Jenkovi simfoniji »Kosovo«, ki jo je izvajala voljaška godba pod vodstvom kapelnika g. Hercega, je povzel besedo zgodovinar profesor dr. Franc Kovačič. Njegov krasno zasnovan govor je prevečala globoka ljubezen do naše grude in srčno sočutje do našega zaslužnega naroda in ogorčenje zaradi političnega vedenja nemoralnega soseda. Izrekel je nado, da pravica in poštenje končno vendarle zmaga in da mora našim zaslužnim bratom na jugu zasijati solnce zlato svobode. Nato so sledile razne pevске in glasbene točke solistov in zbora Glasbene Matice ter končno deklamacije, med katerimi so vzbudile posebno pozornost zlasti Nazorovi »Galeoti«, ki jih je deklamiral prof. dr. Ribarič z njemu lastnim temperamentom in globokim razumevanjem. Večer je uspel vesstransko krasno. Jugoslovenska Matica in vse narodno čuteči Maribor je lahko ponosen na to veličastno manifestacijo narodne misli.

— **Proti madžarskemu tisku v Vojvodini.** Kakor smo poročali, je izdal minister notranjih del posebno naredbo, s katero opozarja oblasti, da uveljavljajo z ozirom na rovanje proti državi na zakon o zaščiti države. Z ozirom na to novo naredbo je opozoril veliki župan v Subotici vse zastopnike madžarskega tiska, naj nehalo s protidržavno propagando, ki sta jo širila zadnje čase zlasti madžarska lista »Basmegyet Naplo« in »Hiraplo«. Srbski listi v Vojvodini ta korak velikega župana toplo pozdravljajo, ker sta imenovana časopisa zadnje čase res tako pisala, da se ni vedelo ali izhajata na naših tleh, ali pa na ozemlju probujajoče se republike.

— **Organizacija nemške protestantske cerkve.** Pripadniki evangelijske veroizpovedi slovske in nemške narodnosti so se zadnji čas med seboj sprili in nemški protestantje v naši državi so sklicali posebno konferenco v Stari Pazovi, ki jo je vodil narodni poslanec Šumaker. Tu so Nemci sklicili, da osnujejo posebno protestantovsko organizacijo in so tudi že določili odbor, ki bo sestavljal pravila za nemško protestantovsko cerkev v naši državi.

— **Smrtina kosa.** Tovariši Pavle Jeločnik, poslovodja v tiskarni poš. in brzojav. ravnanstva v Ljubljani, je včeraj po dolgotrajni, težki bolezni izdihnil svojo dušo. Bil je splošno priljubljen ne le v krogu svojih tovarišev, temveč je imel veliko prijateljev in znancev tudi drugod. Dolgo vrsto let je opravljal marljivo službo nočnega meteorja prejšnjih dnevnikov »Jutra« in »Dneva«, zatem tudi »Jugoslavije«. Dobra ometa bo tudi hudo pogrešala njegova družina. Zapuščila žena s sedmimi neposkrbljenimi otroci. Počival v miru, dragi Pavle. — Tovariši iz »Zvezne tiskarne«.

— **Utopljen novorojenček.** Dne 9. nov. so potegnili okoli pol 8. ure v Šmarjeti pri Rimskih Toplicah na desnem bregu Savinje iz vode mrtvega novorojenčka. Truplo deteta moškega spola je bilo popolnoma nago, krepko, 53 cm dolgo in je imelo še precejšen kos s silo odtrgane popkovine. Ležalo je v vodi kakih 48 ur. Dete je bilo zadržano in v vodo vrženo.

— **Nadaljevanje romana »Gompači in Komurasaki«** je moralo tudi danes izostati, kar naj blagovoljivo oprostite cenj. čitatelji in naročniki.

— **Veliko tihotapstvo.** Včeraj tik pred odhodom brzojavka je prešla mariborska carinarnica od zagrebške policije brzojavno obvestilo, da se nahajata v vlaku dva tihotapstva osumljena žida Baraha iz Beograda. Cariniki so oba imenovana, ki sta bila vsak v svojem kupeju, takoj poiskali in prišli s prisilavo. Uspeh je bil presenetljiv. Pod sedežem enega obeh bratov so našli cariniki v vrečah 3600 turških zlatih lir in 192 funtov šterlingov, kar pomenja v našem denarju skupno vrednost okoli pol milijona dinarjev. Pod sedežem drugega brata je bilo skrito razno tihotapsko orožje za strokovne priprave skrivališča, kakor kladivo, klešče, dilet in druge slične malenkosti. Seveda sta bila oba žida nedolžna in sta pri Moezu prisegala, da nimata z naidetimi stvarmi nikake zveze. Preiskava se še sicer še nadaljuje, ali kljub težkemu osumljenju začasno ni bilo mogoče še dokazati poizkušene tihotapske obeh židov. Zaradi tega sta bila tudi izpuščena na svobodo.

— **V zacementu + + +.** Ljubljanska policija se je zavzela za ogroženo Sisko, kjer je gospodaril pred par tedni grozen strah in je ugotovila, da je bil ta strah kot po navadi hudoben, v tem slučaju pa bolj povodano hudomušen človek. Žrtve tega strahu pekovski pomočnik Sebastian Pretner je včeraj pri zaslišanju policijskemu nadzorniku g. Habetu vso stvar priznal in povedal, da je bila vsa stvar popolnoma nedolžna šala. V rjuhe zaviti so skupno ali posamo strašili po ulicah in skušali »korajžo« pogumnih šišenčanov. Da bi bil njihov respekt v Šiški še večji, so dogovorno vprizorili tudi obešanje in privezovanje na križu na ljubljanskem polju, katerega je prišel gledati tudi urednik »Delavca« g. Berdajs in ga še gorko poročal »Jutru«. Fantje so se pri zaslišanju izgovarjali, da niso mislili nič hudega in da jim niti na misel ni prišlo, da bi morala v to početje in ozroženje Šiske vmes posesti policija. Vendar jim to ne bo mnogo koristilo in bodo za svoje šale občutno kaznovani.

— **Tat v cerkvi.** V župni cerkvi na Suhorju so bili ukradeni v noči 6. novembra iz oltarja štirje prti obrobjeni s širokimi čipkami in pa zeleno zagrinjalo pri spovednici, v skupni vrednosti 1000 Din.

— **Nevarna kaznilnica** je pobegnil iz državne kaznilnice v Lipoglavu, 23letni Stanko Matković iz Dittenberga v Avstriji, ki je bil obsojen na 10 let težke ječe zaradi ropa.

— **Pobegnil** je bivši blažnik pri Jugoslovenski strokovni zvezi skupina Dolajzlj Omahen. Poneveril je 500, ukradel pa 200 Din. Kam je pobegnil, še ni nobene sledi.

— **Kad za natakane vede** je bila ukradena gostilničarka Franciški Bedenk na Čeručah. Sumljiv je neki voznik, ki je vozil mimo s praznim vozom in stal nekaj časa za gostilno.

— **Med vožnjo iz Velikih Lašč v Kočevje** je bil ukraden trgovcu Šiblj v Kočevju ručaj ameriški dežni plašč vreden 800 Din.

— **Neznani vlomilec.** Dne 7. nov. so aretirali nekega Janeza Tratarja v Vrbovicih, ki se je udeležil viona v koč Terezije Znidaršič, kateri je bilo pokradeno več stvari vrednih do 1000 Din. Njegov sokrtec pa je pobegnil. Ta možakar, ki se potepa okoli, je okrog 40 let star, hodi čedno oblečen in se izdaja za zavarovalnega potnika proti požaru, ter navaja, da ima več sošolcev odvjetnikov, ki ga tudi gromotno podpirajo.

— **Lovska psica,** enoletna, vredna 1000 Din, je pobegnila ali pa bila ukradena lovskemu čuvaju Jožetu Urbančiču v Podolnici.

— **Razne nesreče.** V strojnih tovarnah in livarnah v Ljubljani je padla delavcu Albini Kristanu na levo stegno jermenica in ga tako poškodovala, da so ga morali prepeljati v ljub. bolnišnico. — V tovarni »Kovina« si je obrezal prste na levi roki pri električnem vrtnem stroju delavec Josip Lačen. — Z vrela vodo se je težko oparila na levi roki kuharica Marija Jeršič iz Maribora. — Pri gradbi železnice Murska Sobotna—Ormož si je nevarno zmečkal desno nogo delavec Jože Horvat. — V teh, upravi bitomenskog brušenja v Ormožu je zmečkal kolo pri stroju delavcu Priberšku Vincencu desno nogo. — V predilnici in tkalnici v Trzinu je udaril stroj za brušenje železa delavca Jožeta Purgerja in mu zmečkal levo roko. — Dimc Alojza, progovnega čuvaja državne železnice, je tovarni vlak v Medvodah podrl na tla, ko je hotel prekopati železniški tir. Pri padcu je Dimc dobil težke notranje poškodbe. — Na Prasko Salkota, delavca pri »Sigradu« v Kranju, se je podrl zid ter ga težko poškodoval. Zadelo ga je težko notranje poškodbe. — Špehar Franja, šuljinja na Vrhniki, si je pri sekanju drv odsekala prst na levi roki. — Volk Ivan, mlinar v Mostah pri Breznici, si je pri delu zlomil levo roko. — Demšar Janez, 21letni sin posestnika iz Trate pri Kranju, je streljal z močnarijem, kateri pa se je razpočil ter poškodoval Demšarju desno roko. Vsi ponesrečenci se zdravijo v ljubljanski bolnišnici.

— **Vsem tov. lcam pri usposobljenostnem izpitu!** Pred odhodom na službena mesta se v sredo 14. t. m. ob 19. uri v restavraciji »Pri Roži« (Židovska ulica) poslovljmo! — Eden za vse!

— **Celjske novosti.** Požar je uničil te dni gospodarsko poslopje posestnika Motoha v Začretu pri Celju. Kako je ogenj nastal, ni znano. — Poročil se je v soboto v Celju posestnik in gostilničar na Bregu g. Fr. Podraž z gđ. Jerico Gabršček s Pake. — **Koncert Brandl-Ličar** je moral vsled obolenosti gospe Brandl v ponedeljek zvečer odpasti. Mesto tega se je vršil koncert virtuza na čelo Tkalčiča. — Izredni občni zbor stanovniške in stavbene zadruge v Celju se vrši v torek dne 20. novembra v Narodnem domu. — Mestni magistrat celjski razglašajo objavo glede povratka amnestiranih vojaških ubežnikov.

— **Mariborske novosti.** O zdravstvenem stanju mesta Maribor od 4. do 10. t. m. je izdal mestni fizik nastopno poročilo: Sen: prejšnji 1, nov 1, ostaneta 2; griza: prejšnji 3, nov 0, ozdravljena 2, ostaneta 1; škrlatinka: prejšnji 4, nov 0, ozdravljen 1, ostaneta 3 slučaji. — **Sestanek mariborskih trgovskih krogov,** ki bi se moral vršiti v torek dne 13. t. m. zvečer v Narodnem domu, so preložili na torek dne 20. t. m., ker je bil glavni poročevalec tajnik trgovske in obrtne zbornice v Ljubljani g. Mohorič zadržan in ni mogel dospeti v Maribor. — **Že večkrat predkaznovani** Ivan Spindler se je po komaj prestani kazni spet povrnil k svojemu nevarnemu poklicu in 24. septembra ukradel posestnikoma Iv. Temanu in Antonu Lavrenčiču razno obleko in denarnico s približno 1900 dinarjev vsebine. Radi tega je bil okrožno sodišče pridojlo dve leti težke ječe.

— **Smrtina obsoda v Subotici.** V Senti je bil 12. novembra obsojen na smrt na večala Matija Toty, ki je meseca avgusta zadavil in vrzel v Tiso Stefana Horvata, da bi mu ne bilo treba vrniti vsote 34 tisoč dinarjev, katero je dolgoval umorjenemu Horvatu. Toty je v preiskavi svoj zločin priznal, pri zadnji glavni razpravi pa je svoje dejanje popolnoma tajil. Vendar je njegova ljubimka Erika Polak natančno povedala, kako se je izvršil zločin in je sodna komisija pejjala tudi na lice mesta. Polakova je bila obsojena na 15 let težke ječe, Toty pa na smrt na vešilih.

— **Poneverba.** V Subotici so zaprli Karla Gaborja, direktorja subotičke podružnice »Vzajemne zavarovalnice« v Ljubljani, ker se je pri reviziji ugotovil priimanjklaj 41.328 dinarjev, ki datira še iz leta 1922. Med subotičskimi krogi je izzvala aretacija veliko senzacijo, ker je Gabor veljal kot pošten in vester uradnik.

— **17 letni morilec.** V vasi Baško Gradčice so našli pred par dnevi nekega 14-letnega pastirja težko ranjenega. Ko so ga spravili k zavesti, je povedal, da je prišel k njemu, ko je pasel čredo, neki 17 letni fant in mu hotel odpeljati 2 ovce. Ker se mu je ta postavil po robu in branil v varstvo mu zaupane ovce, je pa nasilnež potegnil samokres in pogljal pastirja kroglo v glavo. Oddal so ga v bolnico. Njegovo stanje je smrtonosno in je malo upanja, da bi okrevaj. Za zločinca pa je izdana tiratica.

— **Vojni ubežnik.** Špijon. V Vojvodini so aretirali zadnje dni nekega vojaškega ubežnika, o katerem je preiskava dognala, da je stal v špijonski službi madžarske vlade. Po prvem zaslišanju so ga odpremil v Beograd. Oblasti imena ne izdajo, ker bo v kratkem najbrže aretiranih še več oseb, ki so bile z njim v zvezi.

— **Ukradeni načrti.** V Grand hotelu v Seču so bili pretekli teden ukradeni inženirski načrti za ekspanzijo privatnih posestev, v kolikor to zahtevalo naprave novih cest. Sumi se, da se je tatvina izvršila samo za to, da bi se uničili načrti in bi se ne mogla izvršiti ekspanzija.

— **Strokovni kolektor** bo izdalo podporno društvo slepih. Društvo se je odločilo k temu koraku, da olajša z dobičkom tega kolektarja nekoliko gorje svojim sotrpnikom. Kolektor obsega poleg kolektarja za l. 1924 tudi dnevnik celega leta s pravnimi strani za beležke, društvena pravila, najvažnejše podatke o slepih, vozni red železnice in oglase posameznih tvrdk, na koncu pa z zapisnik. Kolektor bo lepo vezan v platno in opremljen s primernim napisom: »Mi slepi. Velikost njegova bo 15x9. Izšel bo še ta mesec, na kar se knjigarne in trgovine s papirjem opozarjajo. Načrti se sprejemajo v založniški pisarni »Podpornega društva slepih« v Ljubljani, Volfova ul. šte. 12. Cena kolektarja še ni določena, vendar bo tako nizka, da bo lahko konkurirala z vsemi ostalimi. Z ozirom na zanimivost, praktičnost, nizko ceno in pa v prvi vrsti z ozirom na njegov dober namen, podpirati slepe, se odbor nadeja, kar najštevilnejše naročbe. — Odbor podpornega društva slepih v Ljubljani.

— **Opozorilo.** Tovarna čevljev Peter Kozina & Komp. je izdatno znižala dosedanje cene v vseh detajlnih trgovinah. P. n. občinstvo naj se v lastnem interesu posluži te prilike.

— **Na XVI. rednem občnem zboru Akademikega društva jugoslovenskih tehnikov v Ljubljani** dne 10. nov. 1923 je bil izvoljen sledeči odbor: Predsednik: Kandare B., elektrotehnik; podpredsednik: Podboj St., elektrotehnik; tajnik I.: Hladnik A., geodet; tajnik II.: Dorčič B., gradbenik; blagajnik: Volkovič, elektrotehnik; knjižničar I.: Sitar F., gradbenik; knjižničar II.: Vilher, gradbenik; gospodar: Gabršček, montanist; skriptar I.: Dorschel, gradbenik; skriptar II.: Zuljevič, montanist; čitalničar: Klepec J., geodet; revizorja: Jenko D. in Fink H., oba gradbenika.

— **Medicinski ples** se vrši 9. februarja. Vse p. n. prireditelje prosimo blagohotnega poštevanja. — Odbor.

— **Predavanje »Bratstva«** o telesni vzgoji in Sokolstvu se vrši danes v sredo ob pol 8. uri zvečer na državni realki (nasproti univerze). Predava g. Stane Vidmar. Vstop vsakomur prost.

— **Pustolovka iz Monte Carla** v treh delih. V glavni vlogi Ellen Richter. KINO TIVOLI.

— **Medicinski ples** se vrši 9. februarja. Vse p. n. prireditelje prosimo blagohotnega poštevanja. — Odbor.

— **Predavanje »Bratstva«** o telesni vzgoji in Sokolstvu se vrši danes v sredo ob pol 8. uri zvečer na državni realki (nasproti univerze). Predava g. Stane Vidmar. Vstop vsakomur prost.

— **Pustolovka iz Monte Carla** v treh delih. V glavni vlogi Ellen Richter. KINO TIVOLI.

Sport in turistika.

429 KM NA URO.

Poročnik ameriške mornarice A. J. Williams je na aeroplanu preletel 429.17 km na uro. Vrhovni poveljnik pomorskega letalstva je radi tega prepovedal, da bi še kdo poskušal napraviti boljše, zakaj nov poskus bi utegnil biti skrajno opasen. Zanimalo vas bo, pregledati svetovne rekorde iz te panoge: L. 1906 Santos Dumont 41 km 292 m; 1907 Henry Farman 52.7; 1909 Louis Blériot 76.915; 1910 Léon Morane 106.508; 1911 Edouard Nieuport 133.136; 1912 Juvost Védérins 170.777; 1913 Maurice Prévost 203.850; 1919 Bernard de Romanet 268.631; 1920 Sadi Lecomte 313.048; 1921 Sadi Lecomte 330.275; 1922 Br. Gen. WM Mitchell 361.28; 1923 poročnik A. J. Williams 429.170. Do zadnjih dveh so bili rekordi v francoskih rokah.

— **Stoletnica rugbyja.** Sto let je, odkar je William Webb Ellis v mestecu Rugby med igranjem footballa navzlic nogometnim pravilom in prepovedim oberoč pokragril meček (žogo), ki je prihajal proti njemu ter ga čim hitreje nesel na nasprotni konec. Ko je osuplost nad tem odločnim činom pomohala, se je domislila zazdela duhovita. Vsa športnik ve, kako se je stvar razvila nadalje. Ta dokazek so v mestu Rugbyju (Warwick) seveda primerno povečali dne 31. oktobra t. l. Naj dodam, da je naslednji dan francoska družba Steeple obhajala svoje petdesetletnico. Dne 1. nov. 1873 so konji prikratk nastopili na lepem dirkališču Auteuilu pri Parizu. Tu se vrše sedaj znatne poplave in naprave, tako da bo spomladaj to tekalnice najpopolnejše med vsemi hipodromi.

— **Planinski Vestnik.** Izšla je 11. šte. s sledečo vsebino: Jakob Alijaž: Oris mojega življenja. Dr. Jos. C. Obiak: Tam, kjer se večer žari... Dr. Miško Hrašovec: Iz Celja v jugovzhodne alpske alpe. Ivan Kogovšek: O imenoslovlju v Boljni. Čez hrib in dol. Kotiček. Obzor. Več slik. »Planinski Vestnik« izdaja Slovensko Planinsko društvo v Ljubljani.

Razne novosti.

— **Častni prednik.** Slavno naidišče Crot du Charnier (mrtvaška jama) pri Macon je dalo že dosti znamenitih sledov iz preteklosti. Teko sta nedavno doktorja Marcelin Mayet in Mazenot pri izkopavanju našli na okostnjaki, ki se cenj na 15.000 let. Ta prazgodovinski človek je res »napravil stare kosti«, kakor se izražajo doleniške žerice ponekod.

— **Neve vrste rib.** Kakor poročajo iz Kodanija, je profesor dr. Schimidt iznašel popolnoma nove vrste rib. To je dosegel na ta način, da je odgaljal različna ribja plemena v topli vodi. Ribe so v takšni topli vodi prav dobro uspevale in so se sčasoma iz prvotnih plemen razvila popolnoma nova plemena, kolih anatomsni sestav se popolnoma razlikuje od onih prvotnih plemen.

— **Saljoni** dobili zaščitno. V chilaški operi so ponavljali Borisa Godunova. Pred izbranim občinstvom generala izkušnje je bil sloveči ruski basist Saljapin. Sredi petja se pa umetniški začne strašno srditi in jame grčiti orkester s kapelnikom vred: »Tepci, svinje, prasci! Ako ne znate onega vdi z godbo, pa pojditte rajši klobase prodalce! Glasbeniki so kot okameneli prestali, kroče svoje jezo, saj so vedeli, da Saljapina se ne smeš brez kazni dotakniti. Ali maestro Spardon! ki vodi zbor, se je smatral strašansko razžaljenega, splezal je urno na oder in prisilil pevca silen šno bvo v obličje. Mašinisti so naglo ločili protivnika in bolničarji hoteli popravljati poškodbe... Slep je, kdor se s petjem vkvaja, je prav povedal naš Vrban.

— **Voronov cepi konje.** Dr. Voronov je v Alfortu tik Pariza te dni po znani mladini metodi cepil konja dirkača. Konj »dajac«, ki je ležal dve uri in pol zvezan na operacijski mizi, je bil izpočetka splošno oslabil in omrtvel, sedaj pa je že okrevaj. Ob rezanca danes veselo hrzata vsak v svojem kočju.

— **Pogubno rokovanje.** Evo vam imenitne snovi za kak ameriški film. Dva džentlmena iz Teksasa, Williams in Tuckby, sta se iz dna srca črtila. Sklenila sta torej, da se medsebojno pokončata. Pa strelja še tako izvrstno s samokresom, vendar utegneš zgrešiti. Sklenila sta takšen dvoboj, da bi vsakteri žrtvoval svoje življenje in bil pri tem dobobra preverjen, da je unobil nepriljatelja. Postavila sta se drug tik drugega, se zбогоспрiljela z levico in z desnico si vzajemno poglajala kroglo iz browninga v možgane. Pri priči, oziroma pri priči, sta obležala mrtva na tleh.

— **Stekliž.** V Alessandriji (Italija) je pes oklal otroka. Ta je ugriznil mater, ki ga je nesla v bolnico, nato še zdravnika, kakor tudi strežnico, ki je pripravljala lek proti spasi steklini. Kar pa inkubacijska doba še daleko ni bila potekla, je dete brez dvoma grizlo iz hudobije, pravi »Eclair«.

— **Tragični konec pohorskega tolovaia.**

Ze od leta 1919 je orožništvo zasledovalo 38letnega Mihaela Gerneža pri Sv. Antonu na Pohorju, ki se je razvil v pravca tega pohorskega tatinskega kralja, vendar pa je bilo vsako zasledovanje brezuspešno. Kradel je kar na debelo prešiče, kure, gosi in razne druge stvari. Deloma se je s tem preživljal, deloma pa s tihotapljenjem v drugo blago čez mejo v Avstrijo. Vse svoje delo je opravljal ponoči. Skril se je v nekem brlogu na Pohorju nad Breznimi. Brlog je iztaknil slučajno posestnik v Rdečem bregu Planjšič. Ko se je drzni tat 8. t. m. zopet povrnil s svojega pohoda, ki je stal posestnika Novaka večje število gosi in kuretnice, so orožniki v spremstvu 12 lovcev napravili za Gernež pogon, obkolili brlog, kjer je bil skrit in ga pozvali, naj se uda. Ker pa ni hotel priti ven, so vdrl v skrilavišče. Takoj nato je počil iz neke odprtine strel iz vojaške puške, ki pa po sreči ni zadel nikogar. Nato so pričeli orožniki streljati v brlog. Hipoma je bilo slišati v brlogu zamolkel strel in glasno stokanje. Ko je orožniški komandir Mušič z dvema lovčema stopil v brlog, je ležal Gernež ob steni mrtve. Imel je strel pod brado in v stegnu. Domneva se, da je bil Gernež obstreljen, nakar si je sam pogljal kroglo pod brado v glavo. V brlogu je bilo okoli 40 raznih ključev, gonilni jermenji, razno perilo, robel, obleka, okrog 200 kg krompirja, dve vojaški puški, samokres in drugo. Truplo so spravili v mrtvašnico. Radi sumnje sokrivde na tatvinah so zaprli tudi njegovega brata.

Sokolski vestnik.

— **Sokolsko gledališče v Radovljici** ponovi prihodnjo nedeljo dne 18. t. m. ob pol štiri popoldne ljudsko igro »Dolski župnik«.

Dopisi.

— **Novomesto.** Pri občinskih volitvah nastopijo štiri stranke v Novemestu: SLS, SDR (stranka dela i rada), gospodarska meščanska stranka (samostojni kmetje in »Jutrovci«) in NRS kot napredna gospodarska stranka vseh slojev v Novemestu in Kandiji. Dr. Gregorič se je trudil za skupni gospodarski napredni blok (naprosili so ga demokrate), toda zahrbtnost gotovih elementov je ta prizadevanja razbila. Zato gre NRS s svojim gospodarskim programom, ki je novomeški občini nujno potreben samostojno na volišče.

— **Iz Sombora** nam poroča poštni uradnik: Od osvobojenja sem se je v našem mestu jako dosti izpremenilo. Ko smo prišli Slovenci v tukajšnje urade, so se po njih spopirili Madžari in madžaroni, kar je že nekaj običajnega: zakaj poturica je huji od Turka. Obče znano je, da so imeli Madžari v obmejnih pokrajinah zarizeno madžarsko uradništvo, da bi na ta način bolje utrdili in okrepili svoj »Magyar orszag« in obenem širili med ljudstvom od drugih narodov izposojeno madžarsko kulturo. Sedaj posluje po uradih po večini slovskega uradništvo. Poslovanje po uradih se je znatno izboljšalo, zlasti Slovenci smo na glasu kot vestni in točni uradniki, kar nam je v zadoščanje in seveda tudi v ponos. Kakor v uradih tako se je umaknila madžarska govornica tudi po mestnih ulicah srbsko-hrvatskemu jeziku. Mesto Sombor zavzema dosti sveta, ali hše so po pretežni večini pritičine in zbog tega šteje mesto razmeroma malo prebivalcev. Le državna poslopja so lepa. Navadno mestne hiše imajo samo glavno, na ulico obrnjeno stran iz opeke, vse druge pa iz lovice stlačen. Strehe so iz opeke ali pa tudi — slamnate. Sombor leži nizko v ravnini med Dunavom in Tiso, tako da bi ga Dunav mahoma zalil, če bi kdaj udaril iz brloga. Južno od mesta je napravljen globok prekop, koder playajo ladje z Dunava na Tiso. V okolici so nepregledna žitna polja. Baška pšenica je na boljšem glasu kakor banaška. Letina je bila splošno dobra. Pridelki tukajšnjega kmeta reprezentirajo vsako jesen cele milijone. To so vam pravi kmetijski baroni. A poleg silnega bogastva opaziš lahko zlasti po mestih tudi dokaj siromaštva, srednje imovitega prebivalstva naš človek skoraj pogrša. Tako pa je kontrast med ogromnim bogastvom in bedo tem občutnejši. Ker sem že zgoraj omenil dobro letošnjo letino, moram še pripomniti, da se je tudi tri vrlo dobro obnesla. Na trgu kupujemo najlepše grozdje po 8—12 kron kg, jabolka so pa po 24—28 kron kg. V Ljubljani je menda ravno narobe.

Borzna poročila.

Beograd d. 13. nov. Devize: Dunaj 0.1227—0.1229, Budimpešta 0.47—0.49, Bukarešta 43—44, Zeneva 1540—1545, London 383.50—383.75, Italija 382.50—383, New York povpraševanje 86.75, Pariz 490—492, Praga 253.50—254, Sofija 66—70. — Valute: Bolgarski levi 64—70, mad

Gospodarstvo.

Glavni vzrok evropske gospodarske krize.¹

Svetovna vojna je v svojih prvih letih prinesla ameriškim Zedinjenim državam zlati čas silnega in nepričakovane finančnega razmaha. Amerika je namreč postala kmalu poglavita dobaviteljica vojne materiala in živila za antantne velesile; ogromni so bili dobički, ki so jih prejeli ameriški farmerji, jekleni, železni, petrolejski in bakreni »kralji«. Že takrat je nastala govorica, da bo Amerika kot edina prava zmagovalka izšla iz svetovne vojne, kajti jasno je bilo že takrat, da je svetovna vojna velikanski gospodarski konkurenčni boj. Toda kmalu je bil finančni položaj antantnih velesil tako oslabil, da so bile primorane vstaviti plačila ter prejemati blago na kredit. Kljub silnemu naraščanju antantnih dolgov se dobavljanje ni vstavilo, ker so bili prepričani, da bo prejela antanta velikanski vojni plen in na ta način brez večjih težav odplačevala svoje dolge v Ameriki. Nepriznava pa se je zelo poslabšal položaj antante na bojiščih in nastala je upravičena bojazen, da eventualno poražena antanta svojih ogromnih dolgov sploh ne bi mogla poravnati. Interesi antantnih upnikov so torej zahtevali, da se Amerika odloči za vstop v svetovno vojno in da se na ta način štiti plačilna zmožnost

¹ Priobčujemo ta članek, dasiravno se z vsemi trditvami ne strinjamo.

ameriških dolžnikov — antantnih velesil. V istini je bil prihod ameriških čet na evropska bojišča odločilnega pomena. Toda bridko razočaranje ni izostalo! Evropski gospodarski položaj se je po svetovni vojni dan za danom bolj zapletal in reči moramo, da stojimo momentano kljub skoro petletni mirovni dobi pred nevarno, splošno gospodarsko katastrofo, ako nam ne pokaže kak deus ex machina še ob pravem času kake nove odrešilne poti! Ni upanja, da bi antantne velesile (posebno pa Francija) mogle poravnati svoje dolgeve v doglednem času. Posamezne države hočejo rešiti vladajočo krizo: Angleži se mislijo znebiti opasne gospodarske krize s pomočjo novo-orijentirane kolonialne politike, Francozi rešujejo evropski kaos z razkosanjem in s političnim ter gospodarskim zasužnjenjem nemškega naroda edino Amerika vztraja dosledno na svojem stališču, da ni mogoče izvesti gospodarske obnove posameznih držav z izoliranimi poskusi, temveč zgolj na podlagi smotrenih, mednarodnih gospodarskih načrtov; ni čuda torej, da so se z vso vno zavzeli za ureditve Smuts-ovega načrta glede sklicanja mednarodne gospodarske konference, ki bi imela nalogo po mnogih izkušnjah zadnjih let še enkrat pretresati gospodarski položaj sedanosti in postaviti delo za evropsko ozdravitev na popolnoma novo podlago. Po dolgotrajnem molčanju in mučni pasiv-

² Ta popolnoma neosnovana trditev sloni na nemški orientaciji; opozarjamo čitatelje na Quesslov članek »Obnova nemške reparacijske politike« na 2. strani današnje številke.

nosti je Amerika znova pokazala dobro voljo, da sodeluje na obnovitvenem delu v Evropi. Žal pa so se pogajanja za tako konferenco ob sodelovanju ameriških Zedinjenih držav končevaljavno razbila, ker so se pojavila nepremostljiva nesoglasja med ameriškim in francoskim naziranjem glede kompetence konference. Amerika je po takem strimoglavljenju svoje dobre volje znova prevzela vlogo mirnega opazovalca in Evropo prepustila svoji usodi. Evropa je zopet izolirana in na ta način obsojena na nadaljno hiranje, kajti vsemu svetu je danes že jasno, da je sanacija brez pomoči najbogatejše države, Amerike, nemogoča. Glavni vzrok današnje gospodarske krize so namreč brez vsakega dvoma ogromni zavezniški dolgi, za katere hoče antanta, zlasti pa Francija kot glavna dolžnica, dobiti potrebno kritje; ker pa tega najbrže ne bo mogoče doseči, je vse odvisno od uvidnosti in popustljivosti Amerike. Tembolj je torej obžalovanja vredno, da ni prišlo do kakih razgovorov, kajti uverjeni smo lahko, da Amerika tako kmalu ne bo šla zopet na limanice. Predno pa se ne reši vprašanje zavezniških dolgov, ne more biti govora o definitivni ozdravitvi evropske bolezn!

U. K.

× Pregled koncesij. Ker mnogo tvrdk in oseb plačuje v primeri z današnjimi razmerami prav malo davka za izkoriščanje koncesij, od katerih imajo mnogo koristi, bodo vse stare koncesije, ki so bile podeljene za izkoriščanje gozdov, rudnikov, vodnih sil, železniških poti i. dr. predložene parlamentu še v tem zasedanju, da se na novo pregledajo.

Tehnično osebje Zvezne tiskarne javlja pretužno vest, da je njihov bivši dolgoletni sodelavec, tovariš

Pavle Jeločnik

dne 13. nov. t. l. ob 1. uri pop. po težki in mukopolni bolezni zatisnil svoje trudne oči v večen sen. — Pokojnik, ki je bil obče priljubljen tovariš, zapušča ženo in sedmero nedorašlih otročičev.

Pogreb nepozabnega tovariša bo v četrtek, dne 15. nov. ob pol 4. uri pop. iz hiše žalosti v Rožni ulici na pokopališče k sv. Križu.

Pokojnemu vzor-tovarišu naj bo ohranjen večen spomin!

LJUBLJANA, 13. novembra 1923.

300%

prihranka

nudi primeroma

iznujenem potplatu

Palma kavčukov

potpetnik in potplat.

„Vesna“ Brata Pohlin i. dr.
tvornica vlasnic, kljukic, rinčic
za čevlje, kovinastih gumbov
i. t. d.
Ljubljana I., poštni predal št. 126.
Sprejema vsa naročila, ki se takoj in v vsaki množini izvršujejo.
Zahtevajte vzorce in cenik. Pri večjih naročilih popust.

„Prager Presse“

za Jugoslavijo, najbolje informirani in najbolj razširjen dnevnik Čehoslov. Rep. in v tujini stane za kraljevino SHS vsled znižanja poštnega tarifa samo Din 40[—] mesečno.

Najboljše informacije trgovske obrtne ltd. držav Male antante.

PRATIKA
Z. A. D. E. C. O
NOVOST
ZA LETO
1924

Slike narisal akad. slikar M. Gaspari.
Besedilo zložil Tone Gaspari.
Krasno umetniško in literarno delo za mladino
izide koncem novembra t. l.
v založbi Zvezne tiskarne in knjigarne v Ljubljani.

Cena po Din 25[—], v luksuzni izdaji po Din 30[—], v prenotaciji do 20. novembra t. l. po Din 20[—] odnosno Din 25[—].

Poštnina posebej po Din 1[—] odnosno za luksuzno izdajo po Din 1⁵⁰—, za inozemstvo dvojna poštnina.

Prenotacije in naročila sprejema

Zvezna knjigarna,
Ljubljana, Marijin trg 8.

Vedno zadnje novosti

SAMO

Šelenburgova ulica 3
GRICAR & MEJAC.

ROIFA

HAJBOLSI
PISALNI STROJ BREZ
BARVNEGA TRAKA!

Na mesečne obroke po 250[—] Din pri
L. BARAGA — Ljubljana
ŠELENBURGOVA ULICA 6/I.

Trboveljski premog in drva
ima stalno v zalogi vsako množino
Družba „ILIRIJA“, Ljubljana,
Kralja Petra trg 8. Tel. št. 220.

SPLOŠNA KNJIŽNICA

St. 1. I. Albrecht: Ranjena gruda, povest, broš. Din 12 vez. Din 17
2. R. Murnik: Na Bledu, povest „ 18 „ 22
3. I. Rozman: Testament, ljudska drama „ 12 „ 17
4. F. Milčinski: Fridolin Žolna, humor. „ 8 „ 13
5. C. Golar: Poletno klasje, izbr. pesmi „ 20 „ 26
6. Dr. Lavo Čermelj: Boškovičev nauk, broš. „ 16 „ 23
7. Utva: Andersenove pripovedke, broš. „ 12 „ 17
8. Gaboriau: Akt št. 113, roman „ 22 „ 28

Cene se razumejo brez poštne.

ZVEZNA KNJIGARNA — Ljubljana, Marijin trg 8 in po vseh knjigarnah.

MACI OGLASI:

Cena oglasom do 20 besed Din 5[—]; vsaka nadaljna beseda 25 para, z davčino vred.

Visokopritlična vila
v Sp. Šiški, predvojna zgradba, takoj vsa prosta napredaj, z velikim vrtom za Din 375.000 v Realitetni pisarni, Ljubljana, Poljanska c. 12.

Učenca
močnega, poštenega, z dobrim šolskim izpričevalom sprejem takoj v trgovino z mesanim blagom. Robert Graceli, Slinica pri št. Juriju ob juž. žel.

Krasno gosposko posestvo
16 oralov v neposredni bližini Maribora — vsled odpotovanja ugodno na prodaj. Naslov pove Realitetna pisarna, Ljubljana, Poljanska c. 12.

Izvrstno idoča gostilna
sredi Ljubljane, s takoj prostim stanovanjem, koncesijo in vsem inventarjem na prodaj za Din 450.000 — v Realitetni pisarni, Ljubljana, Poljanska c. 12.

Specijalna mehanična delavnica
za popravilo pisalnih in računskih strojev. L. Baraga, Ljubljana, Šelenburgova ul. 6/I.

Stensko ogledalo
brušeno z zlatim okvirom (steklo 76 cm X 48 cm) se ugodno prodaja. Kje, pove uprava.

Ustanovljena 1869

R. Miklauc

Ustanovljena 1869

Ljubljana, Lingarjeva — Medena ulica in Pred Skofijo

priporoča svojo bogato zalogo

v moškem blagu

kakor suknu, ševjotu za površnike in raglane, kamgarnu za obleke in modne hlače, double štofu

za zimske suk-niže in površ-nike.

Pozor! Načrte

za razne stavbe, proračune, presojanje, osnutke, stavbenega vodstva in kontrole prevzame zelo poceni znani in ugledni strokovnjak. Tukejšnji in zunanji interesi naj pošljejo takoj svoj naslov pod »Načrti«, Aloma Company, Ljubljana.

Dvodružinsko hišo
novourejeno z velikim vrtom in takoj prostim stanovanjem na Rakeku prodaja za Dinarjev 130.000 v Realitetni pisarni, Ljubljana, Poljanska c. 12.

Dvonadstropna hiša
sredi Ljubljane s takoj prostim stanovanjem napredaj za Din 135.000 v Realitetni pisarni, Ljubljana, Poljanska c. 12.

Priporočila se
konfekcija, krojačnica za dame in gospode po meri, po najmodnejših žurnalnih. Brata Brunskele, Ljubljana, Židovska ulica 5.

Lokal
majhen, se odda v sredini mesta, zelo prometno kraj, plača se 1 leto naprej. — Ponudbe na upravo lista pod »Prometen«.

Enodružinsko hišo
z vrtom, blizu električne železnice s prostim stanovanjem prodaja za Din 95.000 Realitetna pisarna, Ljubljana, Poljanska cesta 12.

Grajsčina, moderno pohištvo, nik, vodna moč, 28 oralov krasnega posestva 5.500-000 K.

Posestva lov z gostilnam, mesarijam, žagami, minom, trgovinam.

Vila v Mariboru, takoj prosto stanovanje.

Hiša v Mariboru, 7 sob takoj prostih prodaja Zagorski, Maribor, Barvarska ulica 3.

Blazine, žima
morska trava, Peter Kobal — Kranj, Glavni trg, tvornica vseh vrst blazin, žime in morske trave, modroce na peresih. — Specijalna tvrdka za izdelovanje klubgarnitur. — Najnižje cene! — Najsolidnejši izdelki! Zahtevajte oferte in cenike!

Iščem prazno mesečno sobo
(eno ali dve) za takoj ali poznejši čas z posebnim vhomom in električno razsvetljavo. — Cenjene ponudbe na upravo lista pod »Nujno«.

Ja trapistovski sir
nuel a 27,50 Din 1 kg Mije-karna Lukač, Slavonija.

Priporočilo!
Z veseljem sporočam, da je patentirani aparat Topločar, katerega sem naročil za moje razstavljajo, nad vse pričakovano dober, prihrani mnogo kuriva in nesnage in greje popolnoma lokal, tako, da sem z njim zelo zadovoljen in ga vsakomur najtopleje priporočam. Adolf Spatzek, restavratore pri »Gozdu«, Naroča se: Jugomentalija, Ljubljana, Kolodvorska 18 ali R. Nipiš in drug Maribor.

Proč s tintnikom!

Že za malo denarja
dobite novo
Nalivno-pero

„Penkula“ Pen

z lahko izmenljivim jeklenim peresom. Enkrat na teden s tankim črnilom napolnjeno piše čisto in zanesljivo kakor zlato nalivno pero. Patentirano v vseh državah.

Izdelek iz lesa z napolnilnikom in 2 peresoma Din 17⁵⁰

Izdelek iz kavčuka sistem avtomat. polnjenja z 2 peresoma Din 35[—]

Poslužujte se Penkala svinčnika! To je prvi vedno našiljeni in za pisanje pripravljeni krajon. — Piše tanko z grafitom in v barvah. Dobi se v vseh papirnicah.

„SLOVAN“

letniki 1907, 1908, 1909, 1910, 1911, 1912, 1913, 1915, 1916 in 1917 se dobijo v

ZVEZNI KNJIGARNI
Ljubljana, Marijin trg 8.
Cena broširanem izvodu Din 64[—].